

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 41

БЕОГРАД, 8. СЕПТЕМБРА 1938.

ГОДИНА X

Садржај:

Ta-Ta a. d., Beograd

Дионичко друштво за промет ковинама Цугмајер и Грубер у Загребу

ТА-ТА, А. Д., БЕОГРАД

Treća je godina, kako je Ta-Ta otvorio prodavnicu u Knez Mihailovoj ulici u Beogradu. Nema firme u Jugoslaviji, koja je toliko napadana i klevetana kao Ta-Ta. Napadana je fizički: setimo se samo lupanja izloga. Klevetana je usmeno i pismeno: setimo se one beleške u jednom beogradskom listu, da se beogradski trgovac Ristić ubio pred radnjom Ta-Te, jer ga je ovaj upropastio; međutim niti se Ristić ubio pred radnjom Ta-Te, niti je uopšte bio trgovac. Napadan je i nizom tužbi kod administrativnih i sudskih vlasti. Tražena je njegova glava. Ta-Ta je međutim izneo glavu iz te strašne šibe. Ali ne bez velikih žrtava! To se ističe u izveštaju upravnog odbora za poslovnu 1936 god. sledećim rečima:

»Ni u prošloj godini nismo mogli da posvetimo sve svoje snage isključivo poslovnoj strani našega preduzeća, zato što su tek krajem 1937 god. likvidirani sporovi, koje su podizali protiv nas protivnici načela službe mušteriji u oblasti trgovine. Organizovanom akcijom hteli su da nam onemoguće rad. Na drugoj strani stajala je masa naših prijatelja — naših potrošača — potpuno neorganizovana, tako da nam u toj borbi nije ništa mogla pomoći. Mi smo morali iz sopstvene snage da se borimo protiv tih napada«.

Danas je Ta-Ta s one strane barijere. Pitanje njegovog opstanka je konačno rešeno. Zakonom je sankcionisana njegova egzistencija isto onako, kao Vlade Mitića i Brata i ostalih sličnih radnji. Ali ne

samo da je zakon uzeo pod zaštitu Ta-Tu, već je bilo docnije i službenih izjava, iz kojih se vidi, da to nije ni slučaj ni kakav podzemni uticaj, već program, sistem. Predsednik Vlade izjavio je ove godine u dva maha deputaciji trgovaca, da Ta-Ta mora da postoji, jer je on u interesu potrošača. Egzistencija Ta-Te je sankcionisana na osnovu svesne i voljne odluke našeg zakonodavca. Kad je ovaj rešavao sudbinu Ta-Te, on je imao pred sobom dve zavadene strane: na jednoj strani jednu trgovačko preduzeće, jednu firmu, a na dru-

G. Franjo Latković
predsednik društva

goj jednu grupu trgovačkih radnji. Da je zakonodavac mogao da uzme za kriterijum ličnost zavadene strane, onda je van svake sumnje da bi odluka pala u korist

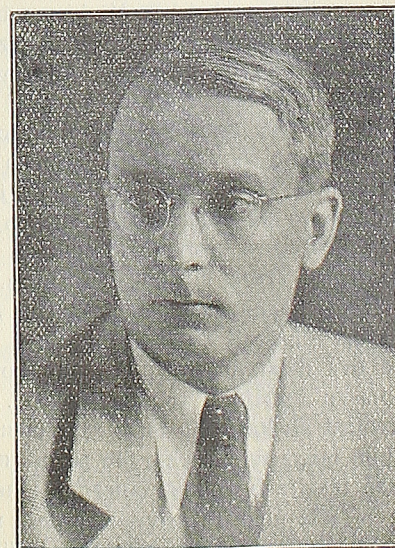
Ta-Tinih protivnika. Apsurd je i pomisliti, da bi za vladu mogao biti interesantniji Ta-Ta od njegovih protivnika. To je uostaom vrlo lepo izložio Upravni odbor u svom izveštaju za poslovnu god. 1937 u sledećem pasusu:

»Mi smo znali da će naš zakonodavac, ako bude pristupio izradi nove uredbe o robnim kućama — pošto je u oktobru 1937 isticala stara — umeti pravilno da oceni značaj našeg preduzeća i da u tome duhu odluči o njemu. I nismo se prevarili. Nova Uredba je ponovo legalizirala naše pravo na rad... I suviše su male naše snage da bismo mogli uopšte da utičemo na odluke našeg zakonodavca; i suviše visoko stoji naša zakonodavna vlast, da bi se njezina Uredba od 27 oktobra 1937 god. kojom je konsekrirano naše pravo na rad, moglo razumeti drugačije nego kao trijumf maksime da blagostanje proizvođača zavisi ne samo od povoljnih cena pri prodaji, već isto tako pri kupovini. Zadovoljenje ovog drugog uslova je naš program. On je dobio blagoslov našeg zakonodavca.«

Zakonodavac je odlučivao po stručnom kriterijumu, a taj je ekonomsko-politički, odnosno nacionalno-ekonomski. On je imao da odgovori na pitanje: da li je oblik detaljne trgovine, koji predstavlja Ta-Ta i koji je koristan po potrošača, štetan i u kojoj meri širokom broju trgovaca u celoj zemlji (jer pojedini trgovci ne mogu doći uopšte u obzir). Znamo već odgovor. Tako se završilo pitanje Ta-Te, posle dugih i teških raspr.

Uostalom to je rešenje u skladu sa teorijom i praksom o velikim magacinima u celom svetu. Da vidimo praksu u nekoliko država.

U našoj štampi već je pisano, da je današnji režim u Nemačkoj prvo prihvaćen od srednjeg staleža i da je pod njegovim uticajem uneseno u program stranke, koja danas vlada u Nemačkoj, ukidanje robnih kuća. To je, međutim, jedina tačka programa koja nije ostvarena i koja se neće uopšte ostvariti pošto je u međuvremenu stranka stala na gledište, da su veliki magacini potpuno bezopasni po detaljne trgovce, a da su veoma korisni kao regulatori cena. Dve trećine stranih turista u Nemačkoj pazari u tamošnjim velikim magacinima. Jedan Beogradjanin, koji je ove godine bio u Nemačkoj, priča:

Dipl. Jur. Zvonimir Janković
generalni sekretar Ta-Ta a. d.

»Kad izadete iz železničke stanice u Minhen, pogled Vam pada na ogromnu zgradu, veću nego što je sama stanica. Još pre rata tu je otvorio Hermann Tietz, imalac ogromno velikog magazina u Berlinu, drugi veliki magazin. Ta radnja radi danas bolje nego ikada. Cela je razlika, što se sada zove Hertie umesto Her(mann) Tie(tz). Kad podete sa železničke stanice kroz najvažniju trgovačku ulicu Minhena, Neuhauserstrasse, i idete levom stranom, na trotoaru naići ćete na gomilu ljudi zbog koje morate sići sa trotoara. Ta gomila je tu od jutra do večeri. To je ulaz jedne od mnogobrojnih filijala američanske robne kuće Wolworth, u kojoj je mnogo veće garanje nego kod Ta-Te u Beogradu.

Dakle, robna kuća i stran kapital! Pa ipak nikom ne pada na pamet da viče protiv nje niti vlastima pada na pamet da preduzimaju štogod protiv nje. Kada sam jednog Nemca pitao za objašnjenje, on mi je lakonski odgovorio, da Nemačkom ne vlada srednji stalež, već nacionalno-socijalistička radnička stranka.«

Još je interesantnije stanje u Engleskoj. Umesto opširnog opisa, da se zadržimo na jednom primeru, koji kazuje više nego čitava knjiga. Najveća robna kuća u Engleskoj je američanska, Wolworth, koju smo videli i u Nemačkoj. Ona je englesko akcionarsko društvo, ali akcije su u rukama Amerikanaca. Međutim, nikome na pamet ne pada u Engleskoj, da je smatra za strano preduzeće. Glavnica se sastoji iz 30 mil. akcije po 5 šilinga, ravno 150 mil. šilinga, odnosno skoro 2 milijarde dinara. Ova robna kuća u Engleskoj ima sedam stotina jedanaest prodavnica, a to je desetina sviju trgovačkih radnji u Beogradu. Na godišnjoj skupštini akcionara, održanoj 31 januara t. g., podnešen je izveštaj o radu u 1937 godini. Čista dobit iskazana je sa 1.150 mil. din., odnosno preko 60% glavnice. Nema nijednoga većega akcionarskoga društva u Engleskoj, koje je iskazalo ovoliku dobit. Najveću zaradu u Engleskoj imala je, dakle, jedna robna kuća i to stranog kapitala! I Englezi nalaze da je sve to u redu! Po pojmovima naših nekih nadriekonomista Englezi moraju biti propao narod.

Tako stoji sa praksom robnih kuća u svetu, a kako sa teorijom?

Teorija stoji jednodušno na gledištu da je robna kuća koristan i neophodan potreban oblik detaljne trgovine. Nama nije poznat nijedan priznati i samostalni ekonomist, koji bi bio protivnog gledišta. Mi bismo bili u velikoj neprilici, kad bismo trebali da podnosimo dokaze o ovome, jer ne bismo znali sa kim da počnemo. Mi ćemo se zbog toga poslužiti jednim dokazom, koji je za ovaj slučaj suveren, a koji je uostalom već upotrebljavan u našoj javnosti. Kad je, naime, prvostepena vlast u Beogradu imala da rešava po pitanju pravne osnove Ta-Te, ona je našla da je to jedno stručno pitanje i da mora da čuje stručno mišljenje. U tom cilju pozvala je dva profesora pravnog fakulteta beogradskog univerziteta, da izlože svoje mišljenje u sporu. Spor je naravno pravne prirode. Imenovani veštaci su dali svoje pravno mišljenje, ali su oni smatrali za svoju dužnost, da svoje mišljenje podele na dva dela: na pravnu stranu konkretnog spora i na ekonomsku teoriju o robnim kućama. Oni su smatrali za svoju dužnost da kažu šta misli savremena ekonomska nauka o velikim magazinima. Ono što su oni napisali po tome, to je sinteza teorije o robnim kućama. Ona glasi :

»Sa gledišta privrede radnje velikog obima i veliki magazini su jedno od sredstava, kojim se dobra stavljaju na raspoloženje potrošačima. Tako uzeti veliki magazini se danas smatraju ne samo korisnim nego i neophodnim. Njihovu pojavu svakako treba pomagati. Dva se razloga ističu u korist takvog zaključka: prvo, radnje velikog obima odgovaraju sadašnjem načinu proizvodnje, proizvodnje velikih industrija; i drugo, radnja velikog obima, kao jedan od oblika komer-

cijalno-tehničkog ustrojstva, predstavlja viši stupanj trgovačke organizacije...«

U Francuskoj je bilo odavno nekoliko velikih robnih kuća u Parizu. God. 1932 počele su one tako naglo da se razvijaju, da je za četiri godine njihov broj skočio na 400. Ova nečuvana brzina osnivanja dala je povoda da se privremeno zabrani dalje osnivanje, da bi se izvela ravnoteža u toj grani u interesu samih robnih kuća.

U Holandiji je pitanje robnih kuća bilo predmet proučavanja od strane komisije, koju je vlada obrazovala. Kako je ova našla da su robne kuće toliko korisne, da im treba omogućiti dalje razviće, to je i vlada stala na ovo gledište i odbila sve sugestije u negativnom smislu.

Isto tako u Švedskoj je bio iznesen predlog protiv robnih kuća. Vlada je zbog toga naimenovala jednu parlamentarnu komisiju. Ova je pak našla da robne kuće prodaju robu **dobrog kvaliteta i jevtino**. Na osnovu toga, parlament je odbacio predlog o ograničenju robnih kuća.

Interesantan je primer Italije, utoliko pre, što su izvesni protivnici robnih kuća smatrali, da u Italiji i Nemačkoj nađu podrške za svoje stanovište. Međutim, u Italiji nema apsolutno nikakvih ograničenja robnih kuća; one se mogu potpuno slobodno razvijati. Tamo se nalazi jedan veliki broj prodavnica robne kuće Upim. Interesantno je da »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše o režimu robnih kuća u Italiji: »potrošač je vrhovni sudija o budućnosti robne kuće«.

Najzad da reprodukujemo jedan opis robne kuće u Moskvi, koji smo tu skoro pročitali u »Frankfurter Zeitung«:

»Čim se ude u robnu kuću kroz glavni ulaz, ulica Petrovska, nailazi se na jedan ogroman red ljudi, kao što su za vreme rata građani stajali pred kazanom. Ta zmija pred robnom kućom naziva se ruski Arepek. Ona se penje u krivoj liniji do polovine partera. Odavde ide u odeljenje za proizvode umetnog zanatstva gde se nalaze šareni seljački vezovi, lutke, mašine za kvanje kafe itd., zatim ide zmija u odeljenje za fotografske aparate itd.«.

Na poslednjem kongresu trgovaca iznešena su tri originalna dokumenta protiv robnih kuća uopšte: 1) da primamljuju publiku ogromnom »barnumskom« reklamom; 2) da angažuju nestručan personal, pri čemu paze, da je prodavačica ili prodavac okretan, da je šik, lep i elegantan, da zna govoriti, da ume da privuče spoljašnošću svojom radi prodaje robe; 3) da su robne kuće zasnovane na »ultradimenzioniranom«, ogromnom kapitalu, koji se u našoj zemlji ne može da mobilizira.

Neverovatno je, kako se malo vodilo računa o činjenicama pri sastavu ovoga referata. Pre izvesnog vremena Ta-Ta se smatrao za najopasnijeg predstavnika sistema robnih kuća; međutim on ne pravi apsolutno nikakve reklame; do danas nije izašao nijedan oglas u novinama u kome bi Ta-Ta reklamirao svoju robu ili svoju radnju. On smatra da roba treba da pravi reklamu.

Ne manje je u suprotnosti sa stvarnošću tvrđenje o osobinama koje navodno robne kuće traže od svog personala. Glavna razlika između robne kuće i ostalih detaljnih trgovina leži baš u tome, što u robnim kućama personal uopšte ne govori, niti mami mušteriju, niti hvali robu, niti uopšte otvara usta. Prodavac stoji kod svog reona i čeka mušteriju, pokazuje robu na zahtev mušterije, prodaju zabeleži u blok i poslužuje dalje. Često prodavac robne kuće ne progovori ceo dan ni sto reči. (A što se tiče odela i spoljašnosti, danas je uslov u svakoj trgovini, da je ona što bolja i primamljivija kod prodavca). Tvrđenje da robne kuće upotrebljavaju nestručan personal, koje je delimično tačno, je najjača socijalna strana robnih kuća. Danas je u celom svetu manje više oskudica u stručnom osoblju u celokupnoj privrednoj delatnosti. A nestručnog osoblja ima i suviše mnogo, što je u

ostalom baš ovih dana istakao ministar socijalne politike, sa cifarskim podacima i za Jugoslaviju. Velika je usluga narodnoj privredi sa socijalne tačke gledišta zaposlenje onog velikog broja muškog i ženskog personala, koje nije imalo mogućnosti ni sreće da se osposobi u kakvoj privrednoj delatnosti. Robne kuće prihvataju dakle socijalno najinteresantniji deo trgovačkog pomoćničkog personala.

A što se tiče obima kapitala, koji je potreban za robne kuće, o tome ćemo govoriti malo docnije.

*

Da pristupimo analizi bilansa. Ta-Ta je do sada objavio svega dva bilansa. To je isuviše malo, da bi se mogli praviti pozitivni i opsežni zaključci. Uostalom, bilans je jedna privatno-privredna kategorija, a ne nacionalno-ekonomska; on se sastavlja za potrebe akcionara i poverilaca, a ne za ekonomistu. U bilansu se nalaze podaci, koji ilustruju imovinsku strukturu preduzeća i njegov uspeh u poslu. A to je čisto privatno-privredna stvar. Dok se u bilansima industrijskih preduzeća nalaze i podaci koji mogu biti i nacionalno-ekonomski interesantni, dotle je kod bilansa trgovačkog preduzeća najmanje podataka interesantnih sa te tačke gledišta. Mi ćemo ipak pokušati da iz ova dva bilansa, iz podataka koji su vrlo pregledno izloženi u bilansima, napravimo nekoliko zaključaka koji su interesantni sa gledišta naše narodne privrede.

Račun dobitka i gubitka

Gubitak	1936	1937
	u hilj. din.	
Lični izdaci	3.562	5.304
Porezi, takse, dažbine	772	2.662
Kamata	511	207
Opšti rež. troškovi	3.239	4.187
Otpisi	606	620
Prenos gubitka	—	845
Čisti dobitak	—	97
Dobitak		
Bruto prihod	7.845	13.922
Gubitak	845	—
Zbir gubitka ili dobitka	8.691	13.922

Da počnemo sa računom gubitka i dobitka! Ukupan bruto prihod za 1937 godinu iznosi 13,9 mil. din. On je utrošen :

na lične izdatke	5,3	mil. din.	40%
na javne dažbine	2,66	»	» 20%
na opšte režiske troškove	4,2	»	» 31,8%
Ukupno	12,1	mil. din.	91,8%

Najveći deo izdataka pada na socijalno najinteresantnije područje, na personal, koji iznosi nekoliko stotina. Za razliku od nekih drugih preduzeća, u kojima je viši personal plaćen nesrazmerno više, kod Ta-Te nema direktora sa velikom platom. To je prva korisna strana preduzeća Ta-Ta. Isto su tako interesantni i opšti režijski troškovi, koji iznose 4,2 mil. dinara. Tu se nalaze: kirija, nabavka materijala, opšte režije, plaćene usluge opšte režije itd. S obzirom na veličinu obrta, koji nam nije poznat, ali koji se može da pretpostavi, režijski troškovi nisu visoki.

Što se tiče poreza, o tome moramo progovoriti nekoliko reči više. U kampanji protiv Ta-Te bio je glavni argument, da je zadužen društvenom porezom od **ciglo 2 hilj. dinara!** Međutim, već je u 1936 godini Ta-Ta platio na ime javnih dažbina 772 hilj. dinara i rezervisao preko toga 520.000

dinara, što čini okruglo **milijon i trista hiljada dinara.** Ovo rezervisanje došlo je zbog toga, kako se kaže u izveštaju za 1936 godinu, što se sve do prvog redovnog zbora akcionara nije uopšte imao izveštaj o poreskom zaduženju, niti se mogao imati. I kako do drugog zbora akcionara još nije dobiven razrez za poslovnu 1936 a poresku 1937 godinu, to je Ta-Ta morao rezervisati još i izvesnu sumu preko plaćene poreze u 1937 godini. Rezervisano je onoliko, koliko verovatno može izneti porez u 1937 godini. Kao što iz pasive vidimo, rezervisana poreza u 1937 godini iznosi **jedan i po milion dinara.** Kada se ova suma doda plaćenim dažbinama u 1937 godini od 2,66 mil. dinara, **dobija se iznos od 4,16 mil. dinara.** Toliko je iz dobiti za 1937 godinu plaćeno i odvojeno za porez. To je ogroman iznos, 30% od ukupnih rashoda. Dažbine iznose toliko isto koliko i opšta režija, i skoro koliko svi lični izdaci.

Na osnovu ovoga može se reći da **Ta-Ta radi za svoj personal, za porez i za pokriće režijskih troškova,** jer ova tri izdatka zajedno iznose okruglo 92% ukupnog prihoda.

Da bacimo pogled i na račun izravnjanja.

Račun izravnjanja

Aktiva		
Gotovina	868	701
Dužnici	2.498	3.750
Roba	5.056	5.067
Investicije	1.681	1.556
Inventar	1.726	1.642
Razna aktiva	910	683
Gubitak	845	—
Pasiva		
Glavnica	6.000	6.000
Banke	2.018	—
Poverioci	4.751	5.796
Menice	450	—
Rezerve za porezu	520	1.500
Prelazna pasiva	25	0
Dobitak	—	97
Zbir bilansa	13.584	13.399

Obrtni kapital Ta-Te prema bilansu iznosi 13,3 mil. din., od čega otpada 5 mil. na robu, 3,75 mil. na dužnike, 1,55 mil. na investiciju i 1,64 mil. na inventar itd. Tako je raspoređen kapital na dan 31 decembra 1937 godine.

Ne može biti ni trgovačka radnja bez investicija. Istina, jedan deo tih investicija često snosi sam sopstvenik zgrade, u kojoj je radnja. Ali kad su u pitanju specijalni uređaji i adaptiranja zgrade, investiciju snosi sam zakupac. Investicija od 1,55 mil. din. predstavlja otprilike nešto manje no što bi to uopšte bilo potrebno za trgovačku radnju ovoga obima. Inventar iznosi 1,6 mil. din. i kako nijedna trgovačka radnja ne može biti bez inventara i kako je ovaj specijalno važan u prodavnicama ove vrste, to se može reći, da ni ova stavka nije velika.

Ta-Ta ne prodaje na veresiju i na prvi pogled izgleda vrlo neobična pojava stavke »dužnici«. Kao što je to poznato u čaršiji, Ta-Ta je znatnim iznosom kreditirao svoga kućevlasnika pri dizanju zgrade u kojoj se nalaze prodavnice. To potraživanje od sopstvenika kuće biće verovatno glavni deo pozicije »dužnici«. Drugi pada na predjumove liferantima i slično.

Roba iznosi ciglo 5 mil. din. Velimo ciglo, jer iako ne znamo iznos obrta, ceneći to spolja, možemo mirno reći, da prema ukupnome obrtu celokupan lager iznosi neobično malo.

To ni najmanje ne iznenađuje. To je upravo glavna odlika robnih kuća, čije je poslovanje zasnovano na naučnim metodama.

Ako izostavimo dužnike, koja stavka nije neophodno vezana za trgovačko poduzeće ove vrste, onda izlazi da investicije, inventar i roba zajedno iznose oko 9 mil. din. Eto, to je kapital kojim radi to »kolosalno« preduzeće Ta-Ta! Nepregledan je broj trgovaca u Jugoslaviji, koji raspolažu ovim kapitalom i mnogo većim. Za trgovačku radnju ove vrste dovoljno je imati kapital od 5—6 mil. din., pa da se može da sastane obrtni kapital od 9—12 mil. din. A 5—6 mil. din. mogu da sastave u svako doba nekoliko trgovaca detaljista u gradovima. Eto kako izgleda sa tvrdjenjem, da se u Jugoslaviji ne može da skupi kapital, koji je potreban za vođenje jedne robne kuće! I da je robna kuća čedo krupnog kapitala!

ДИОНИЧКО ДРУШТВО ЗА ПРОМЕТ КОВИНАМА ЦУГМАЈЕР И ГРУБЕР У ЗАГРЕБУ

Имали смо већ прилике да нагласимо да је подизање нове рафинерије бакра у Бору створило могућност за развитак читавог низа индустрија које употребљавају бакар као сировину. Код нас је до сада индустрија која прерађује бакар била слабо развијена, јер су се потребне сировине морале набављати из иностранства, ма да наша земља у погледу бакра долази у ред најбогатијих. Наиме, индустрија која прерађује бакар може да употребљава само чисти метал. Због тога смо цео наш сирови бакар извозили. Сада је то друкчије, тако да се наша индустрија за израду разних предмета из бакра и месинга налази пред сјајним развојем.

У тој индустријској грани код нас је Д.д. Цугмајер и Грубер најважније предузеће. Друштво је основано 1920 године у Загребу од стране познате бечке фирме Георг Цугмајер и Син. У прво време имало је задатак да пласира у Југославији производе поменуте бечке фирме. То је било једно чисто трговачко предузеће, код којег се приликом оснивања није ни мислило на сопствену производњу. Међутим, у току 1924 дошло је овде до знатних промена. Те године је купљена од Браће Штернбергер у Словенској Бистрици фабрика бакарних производа, која је после знатно проширена и потпуно модернизована. Данас је то наша највећа фабрика за најразноврсније израде из бакра. Ту имамо, поред осталог, и најмодернију ваљаоницу за бакар и месинг, једину у земљи. Предузеће израђује бакарни лим, плоче, тепсије, цеви, шипке, коване бакарне шоље, електролит-бакарну жицу, ужета и шипке за електроиндустрију, бакарни локомотивни материјал, најразличитије предмете из месинга итд. Друштво је недавно одлучило да подигне у Словенској Бистрици и нове зграде и постројења за ливницу, као и складишта за метал. Продајно складиште налази се и даље у Загребу.

Биланси Д.д. за промет ковинама Цугмајер и Грубер за последње четири године овако изгледају:

Активa	1934.	1935.	1936.	1937.
	у хиљадама динара			
Непокретности	662	825	768	1.047
Машине	1.472	1.379	1.359	1.292

Инвентар	43	39	35	72
Аутомобили	33	26	187	144
Инвестиције и укупно	2.210	2.269	2.349	2.555
Роба, матер. и угаљ	1.866	2.952	4.107	3.817
Ефекти	265	276	288	317
Благајна	131	336	217	80
Дужн. и повер.— салдо	190	515	744	1.301

Пасива

Главница	3.600	5.000	5.000	5.000
Резервни фонд	500	700	900	1.200
Пореска резерва	70	70	70	70
Фонд курс. разл. еф.	—	—	15	49
Резерва за робу и мат.	—	—	1.028	1.028
Добитак	492	578	693	723
Збир биланса	4.662	6.348	7.706	8.070

Од 1932 до краја 1934 збир биланса кретао се је стално око 4,5 мил. дин. У току 1935 главница је повишена са 3,6 на 5 мил. дин., а збир биланса крајем те године 8,07 мил. Ови подаци нам још не показују потпуну слику огромног проширења пословног волумена, које је извршено у току последње три године. Наиме, збир биланса нам показује само како су се овде кретала сопствена средства. У пасиви биланса нису исказане обавезе предузећа, тако да је збир биланса идентичан са сопственим средствима. Повериоци нису уопште исказани засебно, пошто су у билансу компензирани са дужницима. Међутим, мањи су од дужника, што нам доказује да је финансијско стање предузећа повољно. До краја 1932 салдо поверилаца и дужника био је увек на пасивној страни биланса. Крајем 1929 износио је скоро 5,5 милиона, али је постепено и стално смањиван, тако да је у 1932 износио само 194 хиљ., а од 1933 се јавља у активи и показује тенденцију пораста. Крајем 1937 исказан је са 1,3 мил. Из овог се такође види да се финансијско стање предузећа стално поправља.

Инвестиције су крајем 1937 исказане са 2,55 мил. Пораст у односу на претходну годину износи само 200 хиљ. дин. Међутим, како у прошлој, тако и у току неколико претходних година нове инвестиције су биле знатне. То се, додуше, у билансу не види, јер предузеће врши амортизацију инвестиција непосредно смањивањем њихове набавне вредности у активи. Иначе, и амортизација је вршена увек најригорозније. За покриће свих инвестиција није потребна ни пуна једна трећина сопствених средстава. То значи да је сопственим средствима покривен знатан део обртног капитала. Залихе робе и материјала износе 3,8 мил. према 4,1 мил. у претходној и 2,9 мил. у 1935 години.

И у годинама најтеже привредне депресије предузеће је заључивало своје билансе са добитком. Прошле године овај је износио, заједно са преносом из 1936 године, 723 хиљ. или око 14% од главнице. То је свакако ванредно повољан резултат. Иначе, бруто-приходи од производње и продаје крећу се око 10 мил. дин.

Читајте наше „Анализе Биланса“